

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

**«Η Πρώτη Μέρα στο Σχολείο:
αναπαραστάσεις μέσα από ποικίλα κείμενα»**

Συγγραφή: ΜΑΡΙΑ ΝΕΖΗ

Εφαρμογή: ΜΑΡΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η Πρώτη Μέρα στο Σχολείο: αναπαραστάσεις μέσα από ποικίλα κείμενα

Εφαρμογή σεναρίου

Παρασκευά Μαρία

Δημιουργία σεναρίου

Μαρία Νέζη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα και Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

4ο Γυμνάσιο Συκεών Θεσσαλονίκης

Χρονολογία

Από 07-10-2014 έως 29-10-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

Νεοελληνική Γλώσσα: Ενότητα 1B (*Επικοινωνία*), 2B (*Είδη προφορικού και γραπτού λόγου*), 3E (*Πολυτροπικότητα*). Νεοελληνική Λογοτεχνία: *Σχολική ζωή*.¹

¹ Σύμφωνα με τα Νέα Προγράμματα Σπουδών, η οργάνωση της διδασκαλίας της Λογοτεχνίας αναπτύσσεται σε τρεις φάσεις: προ-ανάγνωση, ανάγνωση, μετά την ανάγνωση. Η διδακτική πρόταση που εισηγούμαστε ανταποκρίνεται στη φάση της προ-ανάγνωσης για την ενότητα *Σχολική Ζωή*. Στο πλαίσιο των ισχυρότων ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ, η διδακτική μας πρόταση μπορεί να αξιοποιηθεί κατά τη διδασκαλία του κειμένου του Ν. Καζαντζάκη «[Η Νέα Παιδαγωγική](#)» που ανθολογείται στο σχολικό εγχειρίδιο της Α΄ Γυμνασίου. Σε αυτήν την περίπτωση, ζητούμενο συνιστά ο τρόπος που αναπαρίσταται η πρώτη μέρα στο σχολείο σε κείμενα παλαιότερων εποχών. Οι νεαροί αναγνώστες ασκούνται στο να αναγνωρίζουν πώς ο χρόνος και ο χώρος συνιστούν μεταβλητές που επηρεάζουν τη νοηματοδότηση των κειμένων και την επικοινωνία.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

9 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής

II. Εικονικός χώρος: Edmodo, YouTube

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Πρόκειται για σενάριο που δοκιμάστηκε μερικώς και στις δύο εκδοχές του στην Α΄ τάξη του Βαρβακείου Πειραματικού Γυμνασίου κατά τη σχολική χρονιά 2011-2012 στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών για τη Νεοελληνική Γλώσσα και τη Λογοτεχνία στο Γυμνάσιο. Με βάση, λοιπόν, την πρώτη εφαρμογή της διδακτικής αυτής πρότασης, διαπιστώθηκε ότι παράγοντες που επηρέασαν καθοριστικά το μαθησιακό αποτέλεσμα ήταν:

- Το θετικό συγκινησιακό κλίμα που οι εκπαιδευτικοί είχαν επιδιώξει να διαμορφώσουν στην κοινότητα μάθησης σε προγενέστερη φάση, μέσα από δραστηριότητες αλληλογνωριμίας και τη σύναψη Συμβολαίου. Ανταποκρινόμενοι στη βασική αρχή του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης «η σχέση διδάσκει» (Πολέμη-Τοδούλου 2011), αφιέρωσαν διδακτικό χρόνο στην αρχή της χρονιάς για τη διαμόρφωση ομάδων και την οικοδόμηση σχέσεων.
- Η επιλογή τους να μετακινηθούν από τον ρόλο του εκπαιδευτικού ως διεκπεραιωτή της διδακτέας ύλης, όπως αναπτύσσεται στα σχολικά εγχειρίδια, στον ρόλο του διαμορφωτή του μαθησιακού υλικού που αναδιαρθρώνει τη σχολική ύλη προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες των μαθητών/τριών του.

Τέλος, η ύπαρξη κατάλληλου τεχνολογικού εξοπλισμού και σύνδεσης με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας συνιστά αυτονόητο προαπαιτούμενο.²

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Μαρία Νέζη, Η Πρώτη Μέρα στο Σχολείο: αναπαραστάσεις μέσα από ποικίλα κείμενα, Νεοελληνική γλώσσα και Νεοελληνική λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

-

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αναπτύσσεται εντός του πεδίου της Θεωρίας της Εμπλαισιωμένης ή Εγκαθιδρυμένης Μάθησης (Situated Learning Theory) (Lave & Wenger 1991) και οργανώνεται γύρω από την επίλυση αυθεντικού προβλήματος που έχει νόημα για τους ίδιους τους μαθητές/τριες (problem-based learning). Ζητούμενο είναι να διερευνήσουν μέσα από ποικίλα κείμενα (λογοτεχνικά, ψηφιακά, εικόνες, γελοιογραφίες, video) πώς παρουσιάζεται η πρώτη μέρα στο σχολείο. Καθώς πρόκειται για μαθητές/τριες της Α΄ τάξης³ οι οποίοι/ες βιώνουν τις πρώτες μέρες προσαρμογής τους στο νέο περιβάλλον του γυμνασίου, το ζητούμενο που τίθεται ανταποκρίνεται στα βιώματά τους, το δε μαθησιακό υλικό που επιλέγεται έχει ως

² Ωστόσο, και στην περίπτωση που οι τεχνολογικές υποδομές δεν επαρκούν, ο εκπαιδευτικός μπορεί με ευελιξία να προσαρμόσει το μαθησιακό υλικό που θα αξιοποιηθεί στα τεχνολογικά δεδομένα που διαθέτει, χωρίς να απομακρυνθεί από τη βασική ιδέα του σεναρίου.

³ Για τους εκπαιδευτικούς που θα αποφασίσουν να αξιοποιήσουν το σενάριο στη Β΄ τάξη στην αρχή της σχολικής χρονιάς, σύμφωνα με τα ισχύοντα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ, ως αφετηρία μπορεί να λειτουργήσει το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (το κείμενο της Ζωρζ Σαρρή «[Και πάλι στο σχολείο](#)» που ανθολογείται, προσφέρεται) και όχι της Νεοελληνικής Γλώσσας, καθώς η ενότητα με θέμα το σχολείο είναι η 4^η στη διάρθρωση του σχολικού εγχειριδίου της Νεοελληνικής Γλώσσας.

αφετηρία τις προσλαμβάνουσές τους. Οι μαθητές/τριες καλούνται να επεξεργαστούν ποικίλο ειδολογικά κειμενικό υλικό (video, σκίτσα, εικόνες, ιστοσελίδες, λογοτεχνικά κείμενα), ακολουθώντας τις οδηγίες Φύλλου Εργασίας, προκειμένου να διευρύνουν την οπτική τους γύρω από ένα επίκαιρο θέμα που έχει νόημα για τους ίδιους.

Το πρόβλημα που κατευθύνει τον σχεδιασμό μας είναι η άσκηση των μαθητών/τριών μας στην ανάπτυξη στρατηγικών ανάγνωσης και κατανόησης μονοτροπικών και πολυτροπικών κειμένων και υπερκειμένων και η εξοικείωσή τους με τους μηχανισμούς κατασκευής νοήματος κατά την επικοινωνιακή διαδικασία.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το σενάριο, όπως προαναφέρθηκε και στην περιγραφή του, αναπτύσσεται εντός του πεδίου της Θεωρίας της Εμπλαισιωμένης ή Εγκαθιδρυμένης Μάθησης (Situated Learning Theory) (Lave & Wenger 1991) και οργανώνεται γύρω από την επίλυση αυθεντικού προβλήματος που αφορά άμεσα τους μαθητές/τριες (problem-based learning). Ως προς την αξιοποίηση του διαδικτύου για τη συγκέντρωση αυθεντικού κειμενικού υλικού, και στις δύο εκδοχές του, το σενάριο κινείται εντός του πεδίου της επικοινωνιακής θεωρίας για τη διδασκαλία της γλώσσας⁴, που εστιάζει στους παράγοντες οι οποίοι συνιστούν την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση και τον ρόλο που διαμορφώνουν αυτοί. Τα κείμενα δεν αντιμετωπίζονται απλά ως συστήματα δομών αλλά ως πράξεις επικοινωνίας, ως πράξεις κοινωνικές για την κατανόηση των οποίων λαμβάνονται υπόψη παράγοντες όπως ο πομπός, ο δέκτης, οι κώδικες που αξιοποιούνται για τη συγκρότηση του μηνύματος, τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τη μετάδοσή του, ο σκοπός στον οποίο αποβλέπει ο δημιουργός του. Επομένως, η

⁴ Η αντίληψη αυτή διατρέχει και τα ισχύοντα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ για τη Νεοελληνική Γλώσσα στο Γυμνάσιο (Κουτσογιάννης 2010).

επιδίωξη της αυθεντικότητας κατά τη μαθησιακή διαδικασία, συνάδει με την αντίληψη ότι η γλωσσική εκπαίδευση δεν μπορεί να συντελείται αποπλαισιωμένα.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Το σενάριο και στις δύο εκδοχές του επιδιώκει μέσα από την ανάγνωση ποικίλων κειμένων να δώσει στους μαθητές την ευκαιρία:

- να διευρύνουν την οπτική τους⁵ γύρω από ένα ζήτημα που έχει νόημα γι' αυτούς, όπως η επιστροφή στα θρανία και η πρώτη μέρα στο σχολείο·
- να σκεφτούν πως τα κείμενα ως πράξεις κοινωνικές αναδεικνύουν διαφορετικές αναπαραστάσεις ενός θέματος· επομένως
- να προβληματιστούν ως νεαροί αναγνώστες πως η νοηματοδότηση των κειμένων ως πράξη επικοινωνίας σε συγκεκριμένο πλαίσιο προϋποθέτει ανταλλαγή διαφορετικών γνώσεων και στάσεων και απαιτεί ενσυναίσθηση·
- να ενισχυθεί το θετικό συγκινησιακό κλίμα στην κοινότητα μάθησης, καθώς οι μαθητές/τριες μοιράζονται σκέψεις και συναισθήματα·
- να επεξεργαστούν αυθεντικά κείμενα·
- να παραγάγουν λόγο εμπλεκόμενοι ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία, καθώς και
- να αναστοχαστούν πάνω στις προσωπικές στάσεις και πεποιθήσεις τους για το σχολείο και στις ποικίλες αναπαραστάσεις αυτού του θέματος·
- να διαμορφώσουν ένα κλίμα διαπραγμάτευσης, πολυφωνίας και αποδοχής της διαφορετικής φωνής μέσα στην τάξη που αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τη

⁵ Άλλωστε, για την κατανόηση κειμένων παλαιότερων εποχών όπως του Ν. Καζαντζάκη «[Νέα Παιδαγωγική](#)», που ανθολογείται στο σχολικό εγχειρίδιο της Α' τάξης, είναι αναγκαία η προετοιμασία του μαθητή-αναγνώστη προκειμένου να αντιμετωπιστεί η απόσταση ανάμεσα στον κόσμο του κειμένου και τον ορίζοντα προσδοκιών του αναγνώστη (Φρυδάκη 2003).

διδασκαλία της Λογοτεχνίας,⁶ όπως τονίζεται στα Νέα Προγράμματα Σπουδών για το συγκεκριμένο μάθημα.⁷

Γνώσεις για τη γλώσσα

Το σενάριο στοχεύει να σκεφτούν οι μαθητές/τριες πως:

- τα κείμενα δεν αποτελούν απλά συστήματα δομών, αλλά κυρίως πράξεις επικοινωνίας: επομένως
- για να τα κατανοήσουμε, πρώτα κατανοούμε πως κάθε επικοινωνιακό συμβάν διαμορφώνεται από διάφορους επικοινωνιακούς παράγοντες (σκοπός, πομπός, δέκτης, κοινωνικό πλαίσιο, θεσμοθετημένες κοινωνικές πρακτικές, σχέσεις ισότητας, ανισότητας, αυθεντίας, αλληλεγγύης μεταξύ των συμμετεχόντων, παγιωμένες ή μη γλωσσικές και κειμενικές πρακτικές κτλ.),
- να ανακαλύπτουν, να κατονομάζουν και να εξηγούν τον ρόλο των παραγόντων αυτών.⁸
- να κατανοήσουν ότι τα κειμενικά είδη και η γλωσσική τους μορφή αποτελούν προϊόντα κοινωνικών παραγόντων και σχέσεων εξουσίας μεταξύ των επικοινωνούντων και ότι

⁶ Υπενθυμίζουμε ότι η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση εμπλέκει και λογοτεχνικά κείμενα στην αναγνωστική διαδικασία.

⁷ Παραθέτουμε το σχετικό απόσπασμα: «Θεμέλιος λίθος του μαθήματος της λογοτεχνίας είναι η ανάγνωση, ένα πολιτισμικό φαινόμενο που σχετίζεται με όλες σχεδόν τις πλευρές της ζωής και του πολιτισμού της ομάδας των ανθρώπων για την οποία μιλούμε. Η επιθυμία για ανάγνωση μεταδίδεται μέσω των ανθρώπινων σχέσεων: των σχέσεων του μαθητικού κοινού με τον εκπαιδευτικό, των μαθητών και μαθητριών μεταξύ τους, των μαθητών και μαθητριών με την οικογένειά τους. Η διδασκαλία της λογοτεχνίας στην υποχρεωτική εκπαίδευση είναι κάτι εντελώς διαφορετικό από τη σπουδή της Φιλολογίας και δεν έχει αποκλειστική σχέση με τα κείμενα. Δεν διδάσκουμε απρόσωπα το εκάστοτε λογοτεχνικό κείμενο. Διδάσκουμε τον μαθητή με την υποκειμενικότητά του, δηλαδή την κοινωνική του προέλευση, το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειάς του, τη θρησκευτική και εθνική του ταυτότητα, το φύλο και τα ιδιαίτερα προβλήματά του. Στην ίδια τη σχέση μας με τη λογοτεχνία ανακαλύπτουμε έναν κώδικα συμπεριφοράς, έναν ηθικό κανόνα επικοινωνίας και συνδιαλλαγής με τον πολιτισμικό Άλλο.» [Νέα Προγράμματα Σπουδών](#): 30.

⁸ [Νέα Προγράμματα Σπουδών](#): 10.

- δεν είναι τυπολογικά σταθερές και αναλλοίωτες κατηγορίες, αλλά ότι μετασχηματίζονται ιστορικά αλλά και συγχρονικά ανάλογα με τις επικοινωνιακές ανάγκες της εκάστοτε κοινότητας τις οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές αλλαγές.».⁹

Ως προς την επιλογή για ανάγνωση και γενικότερα εμπλοκή λογοτεχνικών κειμένων, το σενάριο στοχεύει:

- να διαμορφώσει μια φάση «Πριν από την ανάγνωση», ώστε να «χτίσει τις γέφυρες» μεταξύ των κειμένων και των μαθητών και μαθητριών μας·
- να δώσει κίνητρα για την ανάγνωση που θα ακολουθήσει και να πλουτίσει τον γνωστικό και πολιτισμικό ορίζοντα των μαθητών και μαθητριών·
- να δημιουργήσει ένα πλαίσιο προβληματισμού που θα διευκολύνει την εξαγωγή νοήματος·
- να εισαγάγει τους μαθητές και τις μαθήτριες στο θέμα της διδακτικής ενότητας επιστρατεύοντας τα προσωπικά τους βιώματα, τις προηγούμενες γνώσεις τους (σχολικές και εξωσχολικές), τις παραστάσεις και τις εμπειρίες τους.

Γραμματισμοί

Ως προς τους γραμματισμούς, το συγκεκριμένο σενάριο και στις δύο εκδοχές του επιδιώκει, σύμφωνα με τα Νέα Προγράμματα Σπουδών, οι μαθητές/τριες:

- *Να κατανοήσουν ότι ο λόγος των κειμένων που αναδύονται μέσα από τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των πολυμέσων είναι λόγος που διαφέρει ως προς τα χαρακτηριστικά του από τον καθημερινό προφορικό και γραπτό λόγο, ώστε να είναι σε θέση να τον αναγνωρίζουν, να τον αξιολογούν και να τον χρησιμοποιούν.*
[...]

⁹ Ο.π., 9.

- *Να κατανοήσουν ότι η γλώσσα κατέχει μεν κεντρική θέση στην πρόσληψη της πραγματικότητας και στην επικοινωνία, αλλά ότι και άλλα σημειωτικά συστήματα όπως οι εικόνες, τα γραφήματα, τα σύμβολα, τα διαγράμματα και άλλα οπτικά σύμβολα παίζουν και αυτά σημαντικό ρόλο.¹⁰*

Η άσκηση των μαθητών/τριών στην ανάγνωση και κατανόηση πολυτροπικών κειμένων, έντυπων ή ψηφιακών, συνιστά τη συμβολή της συγκεκριμένης διδακτικής πρότασης στην ανάπτυξη εκ μέρους των μαθητών/τριών δεξιοτήτων νέου γραμματισμού.

Όσον αφορά δεξιότητες κριτικού γραμματισμού, οι μαθητές/τριες και στις δύο εκδοχές της διδακτικής μας πρότασης έχουν την ευκαιρία ως ιστορικοπολιτισμικά προσδιορισμένα υποκείμενα να κάνουν τις ερμηνευτικές επιλογές τους και μέσα σε ένα περιβάλλον που ευνοεί την πολυφωνία και τον αναστοχασμό να επιχειρούν την αυτο-ερμηνεύσή τους (Πασχαλίδης 1999).

Διδακτικές πρακτικές

Η α' εκδοχή του σεναρίου κινείται εντός του πεδίου της μάθησης με επίλυση προβλήματος (problem-based learning) αλλά αναγνωρίζει ισχυρό τον καθοδηγητικό ρόλο του εκπαιδευτικού στη μαθησιακή διαδικασία. Είναι αυτός που έχει διαμορφώσει το μαθησιακό υλικό λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες των μαθητών/τριών του, έχει σχεδιάσει με προσοχή τα βήματα κατά την πορεία της διδασκαλίας και είναι σε θέση να τα αναπροσαρμόζει ανάλογα με τα δεδομένα που προκύπτουν κάθε φορά. Επιλέγει ως διδακτικές πρακτικές τις στοχευμένες ερωτήσεις και τον κατευθυνόμενο διάλογο σε συνδυασμό με έντυπο Φύλλο Εργασίας. Έχει τον έλεγχο στον χειρισμό των τεχνολογικών εργαλείων (Η/Υ, βιντεοπροβολέας, διαδραστικός πίνακας, διαδίκτυο). Οι μαθητές/τριες σε επίπεδο δυνάδας διαπραγματεύονται το νόημα των κειμένων. Η επιλογή του εκπαιδευτικού να

¹⁰ Ο.π., 9.

μην απευθύνεται αποκλειστικά στην ολομέλεια αλλά να αφήνει περιθώρια αλληλεπίδρασης στη δυάδα διευκολύνει τους μαθητές/τριες με μεγαλύτερη εσωστρέφεια και λιγότερο «δυνατή φωνή» να παραγάγουν λόγο στο πιο προστατευμένο περιβάλλον της δυάδας. Καθώς το θέμα της πρώτης μέρας στο σχολείο αγγίζει ένα ευαίσθητο ζήτημα προσαρμογής των ίδιων των μαθητών/τριών στο νέο περιβάλλον του γυμνασίου, ο χειρισμός του από τον εκπαιδευτικό απαιτεί διακριτικότητα και παιδαγωγικό τακτ. Καλό είναι ο εκπαιδευτικός να αποφεύγει προσωπικού τύπου ερωτήσεις στους μικρούς μαθητές σχετικά με τα συναισθήματά τους και τις εντυπώσεις τους από το σχολείο, αλλά να δανείζεται τη φωνή των κειμένων για να ανιχνεύσει τις στάσεις τους. Εφαρμόζεται η αρχή της αναλογίας (Πολέμη-Τοδούλου 2011).

Στη β' έκδοχή, που ακολουθήθηκε στη συγκεκριμένη εφαρμογή, οι μαθητές/τριες εργάζονται σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων, η συγκρότηση των οποίων μπορεί να γίνει με τη διακριτική επέμβαση του εκπαιδευτικού. Βασική οδηγία που κατευθύνει την εργασία των ομάδων είναι ότι όλες οι φωνές ακούγονται και καταγράφονται. Καμιά γνώμη δεν περισσεύει, αλλά αντίθετα εμπλουτίζει την οπτική μας γύρω από ένα θέμα. Μέσα στο πλαίσιο της ομάδας μπορούν να αναληφθούν και συγκεκριμένοι ρόλοι, όπως του συντονιστή, του γραμματέα, του διαμεσολαβητή, του εκπροσώπου της ομάδας. Οι μαθητές/τριες αξιοποιούν έντυπο και ψηφιακό Φύλλο Εργασίας καθώς και έντυπο και ψηφιακό υλικό στους σταθμούς εργασίας¹¹. Κάθε ομάδα μπορεί να επεξεργάζεται διαφορετικό κείμενο/κείμενα αλλά το μαθησιακό αποτέλεσμα που επιδιώκεται είναι κοινό: οι νεαροί αναγνώστες να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τους επικοινωνιακούς παράγοντες (πομπός, δέκτης, κώδικας, σκοπός, μέσο επικοινωνίας) που επηρεάζουν τη νοηματοδότηση του κειμενικού μηνύματος. Στο πλαίσιο της ομάδας οι μαθητές/τριες ασκούνται σε στρατηγικές ανάγνωσης και κατανόησης κειμένων μονοτροπικών, πολυτροπικών,

¹¹ Τόσο το Φύλλο Εργασίας όσο και το μαθησιακό υλικό είναι οργανωμένα από τον εκπαιδευτικό.

υπερκειμένων σε ένα όσο το δυνατόν αυθεντικό περιβάλλον επικοινωνίας που επιτρέπει την αλληλεπίδραση και την πολυφωνία. Επιπλέον, δοκιμάζονται σε διαδικασίες διαπραγμάτευσης του νοήματος και συνεργασίας για την παραγωγή του τελικού προϊόντος της εργασίας τους (επικοινωνιακές δεξιότητες). Ασκούνται στην παραγωγή προφορικού λόγου, προσχεδιασμένου και μη, τόσο κατά την επεξεργασία του υλικού όσο και κατά την παρουσίαση των ευρημάτων τους στην ολομέλεια.

Η μαθησιακή διαδικασία ολοκληρώνεται με την παρουσίαση στην ολομέλεια των ευρημάτων κάθε ομάδας εργασίας. Ο εκπαιδευτικός συντονίζει την κοινότητα και συνθέτει τα επιμέρους δεδομένα σε ενιαίο όλον. Η εφαρμογή ολοκληρώνεται με αναστοχαστικές πρακτικές που δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές/τριες να προβληματιστούν πάνω στις επιλογές τους και τις στρατηγικές τους στην ανάγνωση και κατανόηση κειμένων (μεταγνωστικές δεξιότητες) αλλά και στον ρόλο τους στη μαθησιακή διαδικασία.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η βασική ιδέα του σεναρίου αναπτύσσεται γύρω από την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του διαδικτύου για την ανεύρεση αυθεντικού κειμενικού υλικού, ειδολογικά ποικίλου, που ανταποκρίνεται στις προσλαμβάνουσες των μαθητών/τριών προκειμένου να αναδειχθούν οι παράμετροι της επικοινωνίας που επηρεάζουν τη νοηματοδότηση των κειμένων. Η ανάγνωση αυτού του υλικού στο αυθεντικό περιβάλλον δημιουργίας του και όχι σε έντυπη μορφή, όπως είναι η συνήθης διδακτική πρακτική, θεωρούμε ότι συμβάλλει στην άσκηση των μαθητών/τριών σε στρατηγικές κατανόησης κειμένων. Ως προς αυτήν τη διάσταση, δηλαδή την αυθεντικότητα του υλικού, το συγκεκριμένο σενάριο είναι μια πρόταση που μπορεί να αξιοποιηθεί και σε άλλες τάξεις, προκειμένου οι νεαροί χρήστες της γλώσσας να

αναπτύξουν δεξιότητες κατανόησης κειμένων και υπερκειμένων, γλωσσικών και πολυτροπικών.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση εντάσσεται σε έναν ευρύτερο σχεδιασμό διαθεματικής προσπέλασης Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας με άξονα τη σχολική ζωή, καταργώντας τα στεγανά που επιβάλλει συχνά το ωρολόγιο πρόγραμμα. Άλλωστε, τα Νέα Προγράμματα Σπουδών στο Γυμνάσιο διευκολύνουν τέτοιου είδους προσεγγίσεις. Επιπλέον, το σενάριο συνέβαλε στη διαμόρφωση ενός κλίματος διαπραγμάτευσης, πολυφωνίας και αποδοχής της διαφορετικής φωνής μέσα στην τάξη η οποία συνιστά αναγκαία συνθήκη για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας,¹² όπως τονίζεται στα Νέα Προγράμματα Σπουδών για το συγκεκριμένο μάθημα.¹³ Σε σχέση με το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, σύμφωνα με τα Νέα Προγράμματα Σπουδών, οι μαθητές/τριες ως χρήστες της γλώσσας επιδιώκεται «να κατανοήσουν ότι τα κειμενικά είδη και η γλωσσική τους μορφή αποτελούν προϊόντα κοινωνικών παραγόντων και σχέσεων εξουσίας μεταξύ των επικοινωνούντων, δηλαδή ότι δεν είναι τυπολογικά σταθερές και αναλλοίωτες κατηγορίες, αλλά ότι μετασχηματίζονται ιστορικά αλλά και συγχρονικά ανάλογα με τις επικοινωνιακές ανάγκες της εκάστοτε

¹² Υπενθυμίζουμε ότι η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση εμπλέκει και λογοτεχνικά κείμενα στην αναγνωστική διαδικασία.

¹³ Παραθέτουμε το σχετικό απόσπασμα: «Θεμέλιος λίθος του μαθήματος της λογοτεχνίας είναι η ανάγνωση, ένα πολιτισμικό φαινόμενο που σχετίζεται με όλες σχεδόν τις πλευρές της ζωής και του πολιτισμού της ομάδας των ανθρώπων για την οποία μιλούμε. Η επιθυμία για ανάγνωση μεταδίδεται μέσω των ανθρώπινων σχέσεων: των σχέσεων του μαθητικού κοινού με τον εκπαιδευτικό, των μαθητών και μαθητριών μεταξύ τους, των μαθητών και μαθητριών με την οικογένειά τους. Η διδασκαλία της λογοτεχνίας στην υποχρεωτική εκπαίδευση είναι κάτι εντελώς διαφορετικό από τη σπουδή της Φιλολογίας και δεν έχει αποκλειστική σχέση με τα κείμενα. Δεν διδάσκουμε απρόσωπα το εκάστοτε λογοτεχνικό κείμενο. Διδάσκουμε τον μαθητή με την υποκειμενικότητά του, δηλαδή την κοινωνική του προέλευση, το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειάς του, τη θρησκευτική και εθνική του ταυτότητα, το φύλο και τα ιδιαίτερα προβλήματά του. Στην ίδια τη σχέση μας με τη λογοτεχνία ανακαλύπτουμε έναν κώδικα συμπεριφοράς, έναν ηθικό κανόνα επικοινωνίας και συνδιαλλαγής με τον πολιτισμικό Άλλο.» [Νέα Προγράμματα Σπουδών](#): 30.

κοινότητας αλλά και στη βάση οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών αλλαγών.».¹⁴

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Το σενάριο αξιοποιεί το διαδίκτυο ως μέσο για την ανεύρεση αυθεντικών κειμένων, και διαμόρφωσης αυθεντικών περιστάσεων επικοινωνίας. Οι νέες τεχνολογίες αξιοποιούνται ως μέσα για την άμεση πρόσβαση σε πολυτροπικά κείμενα και την κριτική ανάγνωση των γλωσσικών-σημειωτικών τρόπων τους με απώτερο στόχο την κατανόηση της πραγματικότητας. Το Edmodo κατά την εφαρμογή λειτούργησε ως περιβάλλον συνεργασίας που επεκτείνει τα όρια της σχολικής τάξης στον εκτός σχολείου χώρο και διευκολύνει την επικοινωνία (Κουτσογιάννης, Παυλίδου, & Χαλσιάνη 2012). Η δυνατότητα αυτή συνεισέφερε όχι μόνο παιδαγωγικά, αλλά και πρακτικά στην εφαρμογή του σεναρίου, με την έννοια ότι ο ενδοσχολικός χρόνος δεν επαρκούσε.

Τέλος, με τη δημοσίευση των εργασιών τους τα παιδιά κατόρθωσαν να μεταβούν με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών από τον ρόλο του παθητικού δέκτη/αναγνώστη στο ρόλο του ενεργητικού πομπού/συγγραφέα (Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012).

Κείμενα

Τα κείμενα που προτείνονται είναι:¹⁵

¹⁴ Ο.π., 9.

¹⁵ Ο εκπαιδευτικός επιλέγει αν θα χρησιμοποιήσει το προτεινόμενο κειμενικό υλικό στο σύνολό του.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εικόνα 1 (σχολικό βιβλίο Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου, [ενότητα 1](#))¹⁶

¹⁶ Επειδή κατά τη διάρκεια υλοποίησης του συγκεκριμένου σεναρίου οι μαθητές/-τριες δεν διέθεταν σχολικά εγχειρίδια, έγινε αξιοποίηση της σελίδας του Ψηφιακού Σχολείου <http://digitalschool.minedu.gov.gr/>.

Εικόνα 2 (πηγή: <http://www.greek-radar.gr/proti-mera-sto-scholio-voithiste-to-na-to-di-thetika/>)

Εικόνα 3 (πηγή: <http://www.okosmosgyromas.gr/node/95>)

Εικόνα 4 (πηγή: <http://blogs.sch.gr/tgiakoum/archives/8909>)

5. Οι εντυπώσεις από την πρώτη μέρα στο σχολείο των μαθητών της Α΄ Τάξης στο Θεοφράστειο Γυμνάσιο Ερεσού.
6. Το κείμενο [Πρώτη μέρα στο Γυμνάσιο] (κείμενο 1) από τα εισαγωγικά κείμενα της 1^{ης} Ενότητας του σχολικού εγχειριδίου της Νεοελληνικής Γλώσσας της Α΄ τάξης
6. Η πρώτη μέρα στο σχολείο ανά τον κόσμο (εικόνες):
7. Το trailer της ταινίας: Χάνα Μαχμαλμπάφ, Ο Βούδας λιποθύμησε από τη ντροπή του. (2007)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Β΄ ΕΚΔΟΧΗ

Στην εφαρμογή επιλέχτηκε η β΄ εκδοχή του σεναρίου, γιατί διανύαμε ήδη την Τέταρτη εβδομάδα μαθημάτων, οπότε και προετοιμαζόταν το δέσιμο των ομάδων πρώτα σε δυάδες και στη συνέχεια σε τετράδες, μέσα από τεχνικές γνωριμίας, μεταξύ τους. Επίσης, με τις κατάλληλες δραστηριότητες, οι μαθητές εξέφρασαν τα συναισθήματα και τις προσδοκίες τους από το Γυμνάσιο σε μια πρώιμη φάση. Να σημειωθεί, ότι η θεματική του σεναρίου τροφοδοτούνταν παράλληλα από το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας με αφορμή τη διδασκαλία της «Νέας Παιδαγωγικής» του Ν. Καζαντζάκη, όπου οι μαθητές/τριες είχαν ήδη συνεργαστεί με τους διπλανούς τους.

Θεωρήθηκε, επομένως, εφικτό να επιλεγούν περισσότερο συμμετοχικές διδακτικές πρακτικές εντός του πεδίου της μάθησης με επίλυση προβλήματος (problem-based learning), όπως πρότεινε το αρχικό κείμενο του σεναρίου στα πλαίσια της οποίας οι μαθητές/τριες κλήθηκαν να διερευνήσουν ένα ζήτημα που έχει νόημα για τους ίδιους: αναπαραστάσεις της πρώτης μέρα στο σχολείο μέσα από ποικίλα κείμενα.

Η εφαρμογή ξεκίνησε στο εργαστήριο υπολογιστών και επειδή ήταν η πρώτη φορά που οι μαθητές έμπαιναν στον χώρο, για μάθημα άλλο από την πληροφορική, συζητήσαμε τους κανόνες που οφείλαμε όλοι να τηρούμε ως φιλοξενούμενοι (το σχολείο μας συστεγάζεται με το διπλανό Ε.Π.Α.Λ και συχνά χρησιμοποιούμε και το εργαστήριο τους, πάντα μέσα σε ένα κλίμα συνεργασίας). Επιπλέον, χρειαζόταν να αφιερωθεί λίγος χρόνος για την εξοικείωση των μαθητών με το περιβάλλον [Edmodo](#), στο οποίο είχαν αναρτηθεί τα φύλλα εργασίας από πριν. Είχε προηγηθεί κεντρική παρουσίαση του περιβάλλοντος στην τάξη, αλλά δεν έπαυε να είναι η πρώτη μέρα που θα το επωφελομάστε ως μαθησιακό και συνεργατικό περιβάλλον· σε όλα αυτά να προστεθεί πως δεν είχαν προλάβει να ανοίξουν όλοι οι μαθητές λογαριασμό και τον άνοιγαν εκείνη την ώρα με τη χρήση του κωδικού που τους δόθηκε. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες των τριών με τη διακριτική επέμβαση της εκπαιδευτικού, και προτάθηκαν κάποιες αρχές για τη λειτουργία τους σε συμφωνία και με το συνταγμένο κείμενο. Βασική αρχή, λοιπόν, που κατευθύνει την εργασία των ομάδων είναι ότι όλες οι φωνές ακούγονται και καταγράφονται. Καμιά γνώμη δεν περισεύει αλλά αντίθετα εμπλουτίζει την οπτική μας γύρω από ένα θέμα. Μέσα στο πλαίσιο της ομάδας αναλήφθηκαν και συγκεκριμένοι ρόλοι, όπως του συντονιστή, του γραμματέα, του χειριστή.

Τα [φύλλα εργασίας](#) αναδιαμορφωμένα για τις συνθήκες εφαρμογής του σεναρίου διαβάστηκαν σύντομα στην ολομέλεια και δόθηκε μια ολοκληρωμένη εικόνα για το σύνολο του σεναρίου και τη σύνδεση των φάσεων με το όλο, χωρίς ωστόσο να γίνει λεπτομερειακή αναφορά στα είδη των κειμένων που θα εξετάζονταν.

Τα φύλλα εργασίας μοιράζονται και έντυπα, αλλά τα κείμενα τα προσεγγίζουμε μέσα από το διαδίκτυο, μια και υπάρχει η δυνατότητα, οπότε διατηρούν την αυθεντικότητά τους. Οι ομάδες παρακολουθούν το πρώτο βίντεο-απόσπασμα από την ταινία κινουμένων σχεδίων *Ψάχνοντας τον Νέμο* και κρατούν σημειώσεις, αλλά καθώς προχωρούν στους συνδέσμους που μας οδηγούν στις εικόνες εκφράζουν όλοι και όλες την απορία: «δεν υπάρχει κάποιο κείμενο, κυρία!». Στο σημείο αυτό, προκλήθηκε συζήτηση στην ολομέλεια για την πολυτροπικότητα και τους σημειωτικούς τρόπους που συγκροτούν το νόημα, γράφτηκαν κάποια παραδείγματα στον πίνακα, η έννοια του κειμένου διευρύνθηκε και οι μαθητές αφού κατάλαβαν την έννοια, παρατήρησαν πως ο κόσμος που τους περιτριγυρίζει είναι πολυτροπικός άρχισαν, επομένως, να εντοπίζουν πολυτροπικά κείμενα γύρω μας και στην καθημερινότητά μας.

Ασχολήθηκαν όλες οι ομάδες με όλα τα κείμενα και άρχισαν να παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους, αλλά ο χρόνος άρχισε να εξαντλείται και μεταθέσαμε τη ανάγνωση των υπολοίπων κειμένων για την άλλη φορά. Στο μεταξύ ανάρτησα στο [Edmodo](#), ως ψυχαγωγική πρόταση για το Σαββατοκύριακο, το [Καναρίνι ποδήλατο](#), ιδέα που δανείστηκα από το σενάριο «[Ψηφιακή ανάγνωση και αναγνωστικά γεγονότα](#)» της συναδέρφισσας Ελένης Ξυλά και το οποίο εφάρμοξα σε άλλη τάξη την ίδια περίοδο. Τα παιδιά παρακολούθησαν την ταινία, και μάλιστα την σχολίασαν στο [Edmodo](#), ενώ, παράλληλα, στις ώρες της λογοτεχνίας, συνεχιζόταν η συζήτηση για την εκπαίδευση και ακολούθησαν αναρτήσεις που αφορούσαν διαφορετικούς τύπους σχολείων όπως για παράδειγμα το σχολείο του [Σάμεργιλ](#).

2^ο δίωρο: β' φάση

Συνεχίστηκε η ανάγνωση των κειμένων και ακολουθούσαν παρουσιάσεις στην ολομέλεια, σε κάθε φάση που μια σύσκεψη των ομάδων πάνω σε ένα κείμενο ολοκληρωνόταν. Μαζί με τα κείμενα που προτείνονται στο αρχικό σενάριο, επέλεξα να συναναγνώσουμε και κείμενα τα οποία αναφέρονται στην παγκόσμια εκπαιδευτική

πραγματικότητα και μάλιστα πέρα από τα όρια της δυτικής πραγματικότητας. Το ενδιαφέρον των παιδιών ενεργοποιήθηκε από τις εικόνες της πρώτης μέρας σε σχολεία του κόσμου και όχι μόνο πρόσθεσαν λεζάντες, αλλά αναζήτησαν στο διαδίκτυο λεπτομέρειες για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ζουν και φοιτούν οι συνομήλικοί τους στα σχολεία σε χώρες πέρα από το ελληνοκεντρικό και δυτικοκεντρικό μοντέλο πολιτισμού και εκπαίδευσης που προβάλλει ο σχολικός γραμματισμός μέσα από την επίσημη σχολική ύλη. Στην κατεύθυνση αυτή συνέβαλλε και το trailer της ταινίας [Ο Βούδας λιποθύμησε από ντροπή](#) (η ταινία προβλήθηκε ολόκληρη μέσα στην τάξη πολύ αργότερα, μετά από επιθυμία των παιδιών)

Πάντως καθώς διαβάζουν και παρουσιάζουν σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο, οι νεαροί αναγνώστες εξασκούνται, όπως προσδοκάται σύμφωνα με το συνταγμένο κείμενο, να αναγνωρίζουν τους επικοινωνιακούς παράγοντες (πομπός, δέκτης, κώδικας, σκοπός, μέσο επικοινωνίας) που επηρεάζουν τη νοηματοδότηση του κειμενικού μηνύματος. Στο πλαίσιο της ομάδας οι μαθητές/τριες ασκούνται σε στρατηγικές ανάγνωσης και κατανόησης κειμένων μονοτροπικών, πολυτροπικών, υπερκειμένων σε ένα όσο το δυνατόν αυθεντικό περιβάλλον επικοινωνίας που επιτρέπει την αλληλεπίδραση και την πολυφωνία. Επιπλέον, δοκιμάζονται σε διαδικασίες διαπραγμάτευσης του νοήματος και συνεργασίας για την παραγωγή του τελικού προϊόντος της εργασίας τους (επικοινωνιακές δεξιότητες).

Άρχισαν να συνθέτουν μονοτροπικά και πολυτροπικά κείμενα με θέμα τη δική τους πρώτη μέρα στο σχολείο και συνέχισαν συνεργατικά στο σπίτι. Η παρουσίαση των κειμένων μεταφέρθηκε στο επόμενο και τελευταίο δίωρο που προγραμματίστηκε να πραγματοποιηθεί στο εργαστήριο.

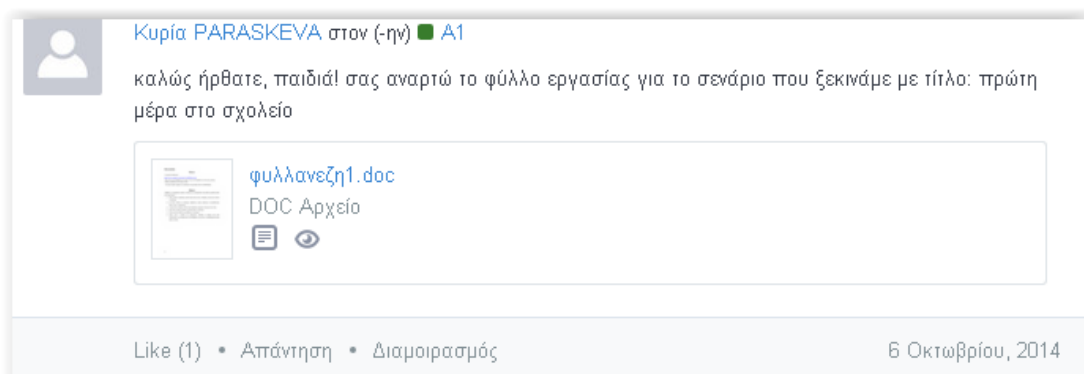
3^ο δίωρο

Οι μαθητές παρουσίασαν τα κείμενα τους στην ολομέλεια και υπήρξε έντονη αλληλεπίδραση, αφού όλες οι ομάδες είχαν πρόσβαση στα κείμενα των συμμαθητών

τους, εφόσον ήταν δημοσιευμένα στο περιβάλλον συνεργασίας. Στα κείμενά τους, τα παιδιά εκφράστηκαν πλέον προσωπικά για τις εμπειρίες τους στα σχολεία.

Σε σχέση με τον αναστοχασμό, σημείωσαν ό,τι νόμιζαν πάνω στα φύλλα εργασίας και σε προσχεδιασμένο προφορικό εκφράστηκαν επιδοκιμαστικά για τον τρόπο που συνεργάστηκαν σε σχέση με τη χρήση των τεχνολογιών και την ποικιλία του μαθησιακού υλικού στο οποίο είχαν πρόσβαση συμπληρωματικά με το βιβλίο τους. Το σενάριο εξοικείωσε τους μαθητές με τον συγκεκριμένο τρόπο διδασκαλίας και άνοιξε τον δρόμο για όσα σενάρια εφαρμόστηκαν μέσα στη σχολική χρονιά.

Εικόνα 1. Το σενάριο με τα φύλλα εργασίας έχουν αναρτηθεί από πριν στο Edmodo

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ**
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**ΕΣΠΑ
2007-2013**
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κυρία PARASKEVA στον (-ην) ■ A1

Καλό Σαββατοκύριακο! Μια και μιλάμε για σχολεία και στο μάθημα της γλώσσας και στο μάθημα της Λογοτεχνίας, αν προλαβαίνετε ρίξτε μια ματιά:

<http://www.youtube.com/watch?v=DTEXVκ16HTA>

<http://www.moviereviews.gr/v474/>

τα λέμε από κοντά

Like (1) • 2 Απαντήσεις • Διαμοιρασμός

11 Οκτωβρίου, 2014

Δημητρα Κ. • 13 Οκτωβρίου, 2014

Κυρία Παρασκευά είδα την ταινία και μου άρεσε πάρα πολύ!

George G. • 15 Οκτωβρίου, 2014

Κυρία Παρασκευά την ταινία είδα και τη Λάτρεψα!!!!

Εικόνα 2. Ταινίες για την εκπαίδευση

Εικόνα 3. Ο βούδας λιποθύμησε από την ντροπή

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εικόνα 4. Πρώτη μέρα σε σχολεία του κόσμου

Ένα παιδί περπατά στο σχολείο στις 11 Ιουνίου στο Qunu, ένα χωριό έξω από την πόλη της Mthatha στο Ανατολικό Αφρική που μεγάλωσε ο πατέρας προέδρος της Νότιας Αφρικής Νέλσον Μαντέλα.

Εικόνα 5. Πρώτη μέρα σε σχολεία του κόσμου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η πρώτη μέρα στο σχολείο

Σήμερα το πρωί η μαμά μου με ξύπνησε με τα χίλια ζόρια, για την πρώτη μέρα στο καινούριο μου σχολείο. Όλα ήταν έτοιμα από το προηγούμενο βράδυ. Η τσάντα μου ήταν γεμάτη με καλοξυσμένα μαλύβια και παλύχρωμα τετράδια. Αν και όλα ήταν έτοιμα, εγώ ένιωθα πολύ αγχωμένη.

Έφαγα ένα γερό πρωινό, πλύθηκα, έβαλα τα καλά μου ρούχα, πήρα την τσάντα μου και ξεκίνησα χέρι χέρι με την μαμά μου για το σχολείο. Το άγχος με κυρίευε, εμυστού συνάντησα την καλύτερη μου φίλη από το νηπιαγωγείο.

Φτάσαμε στο σχολείο.

Εικόνα 6. Η δική μου πρώτη μέρα

Όταν φτάσαμε εκεί, άρχισα να αγχώνομαι και να έχω αμφιβολίες για το αν είναι καλή η δασκάλα και άμα το δημοτικό, διαφέρει πολύ από το νηπιαγωγείο... Μετά από λίγο, ένας κύριος φώναζε από το μικρόφωνο:

-Όλα τα παιδιά να πλησιάσουν εδώ για να ξεκινήσει ο αγιασμός.

Έτσι όλα αφήσαμε το χέρι της μαμάς και τρέξαμε εκεί που μας είπαν. Όλα τα μεγάλα παιδιά φαίνονταν σαν γίγαντες μπροστά μας.

Εικόνα 7. Η δική μου πρώτη μέρα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ !!!!!!!

Μια μέρα πριν το βραδύ ετοιμάζα την τσάντα μου με τα απαραίτητα σχολικά είδη! μολυβια, σβηστήρα, ξυστρα κτλ. Όλη νύχτα δεν κοιμήθηκα επειδή σκεπτόμουν τι θα αντιμετωπίσω!

Ουφ η κρίσιμη μέρα έφτασε! Με την τσάντα στην πλάτη και με το χέρι της μητέρας μου περάσαμε την εξόπορτα του σπιτιού μου και με γρήγορα βήματα φτάσαμε στην εξόπορτα του σχολείου! Ευτυχώς στο σχολείο είδα πολλούς γνώριμους συμμαθητές έτσι μπορούσα να μιλήσω με

Εικόνα 8. Η δική μου πρώτη μέρα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

*Την πρώτη μέρα στο σχολείο ήμουν πολύ αγχωμένη γιατί
φροβόμουν για το νέο χώρο και τους δασκάλους.*

Προετοιμασία

Ετοίμασα την καινούρια τσάντα μου και την έλεγξα τρεις φορές! Έβαλα τα καλά μου ρούχα και χτένισα τα μαλλιά μου! Έπιασα σφιχτά το χέρι της μητέρας μου και ξεκίνησα για το σχολείο.

Αγιασμός

Καθ' όλη την διάρκεια του αγιασμού κρατούσα το χέρι της μητέρας μου και δεν έβγαζα άχνα. Όταν μαζευτήκαμε για να χωριστούμε σε τμήματα ένοιωθα την καρδιά μου να χτυπάει πολύ δυνατά. Όταν όμως ήρθε η δασκάλα μας ηρέμησα και άφησα το χέρι της μητέρας μου.

Commented [E1]: Πολύ ενδιαφέρον που χρησιμοποιεί έντονη γραφή και κόκκινο χρώμα. Τι πιστεύετε με αυτόν τον τρόπο ως προς το νόημα που θέλετε να παράσχετε;

Commented [E2]: Το ίδιο κι εδώ!

Commented [E3]: Ο πρώτος αποχωρισμός από την οικογένεια! Είναι ακόμη βήμα προς το κοινωνικό περιβάλλον!

Εικόνα 6. Η δική μου πρώτη μέρα...

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το πρωί ξύπνησα νωρίς για να ετοιμαστώ καλά και μετά να φύγω με την μητέρα μου. Όταν φτάσαμε στο σχολείο όλα μου φάνηκαν τεραστία και αγχωνόμουν αν θα βρω φίλους ή αν μπορούσα να προσαρμοστώ στο καινούργιο περιβάλλον. Μετά από λίγη ώρα χτύπησε το κουδούνι και τρόμαξα πολύ, μετά μια κυρία μας έβαλε σε μια γραμμή να

Commented [E2]: Γιατί, αλήθεια! Θα συγχωρούσε με, το παιδί.

Εικόνα 7. Η δική μου πρώτη μέρα.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλα εργασίας:

Φύλλο 1:

Ας παρακολουθήσουμε:

<http://www.youtube.com/watch?v=kNNDu2c1u2s>.

-Ποια είναι τα συναισθήματα των ηρώων πως τα αντιλαμβάνεστε; Με ποιους τρόπους /κώδικες αποδίδονται στο κείμενο αυτό;

-Για ποιο σκοπό νομίζετε ότι επέλεξα να σας δείξω αυτό το απόσπασμα;.

Φύλλο 2

Διαβάστε τα παρακάτω κείμενα, σκεφτείτε και σημειώστε στα φύλλα εργασίας πάνω στα εξής θέματα:

- Ποιος μιλάει; Δηλαδή με απλά λόγια ποιος είναι ο Πομπός, αυτός που στέλνει το μήνυμα;
- Σε ποιον στέλνει το μήνυμα; Δηλαδή σε ποιον φαίνεται να απευθύνεται; Ποιος είναι ο Αποδέκτης;
- Τι μας λέει το κείμενο; Ποιο είναι δηλαδή το μήνυμα; Δίνουμε έναν τίτλο.
- Με ποιους τρόπους/κώδικες κατασκευάζει το μήνυμα;
- Με ποιο μέσο (διάλυο) μεταδίδεται το μήνυμα;
- Ποιος είναι ο σκοπός του μηνύματος; Δηλαδή το μήνυμα μάς δίνει πληροφορίες, μας δημιουργεί συναισθήματα, μας κάνει να προβληματιστούμε πάνω σε κάτι;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 1 (σχολικό βιβλίο Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου, [ενότητα 1](#))

Εικόνα 2 (πηγή: <http://www.greek-radar.gr/proti-mera-sto-scholio-voithiste-to-na-to-di-thetika/>)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 3 (πηγή: <http://www.okosmosgyromas.gr/node/95>)

Εικόνα 4 (πηγή: <http://blogs.sch.gr/tgiakoum/archives/8909>)

Επίσης :

<http://gym-eresou.les.sch.gr/ediposeis%20a%20gymnasiou.htm>.

[\[Πρώτη μέρα στο Γυμνάσιο\]](#)

Δείτε ακόμη:

-πρώτη μέρα στα σχολεία του κόσμου

<http://www.agiaparaskeni->

[guide.gr/2014/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%BB%CE%B7%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AE-%CE%B7-%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87/](http://www.agiaparaskeni-guide.gr/2014/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%BB%CE%B7%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AE-%CE%B7-%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87/)

επίσης:

-[Ο Βούδας λιποθύμησε από τη ντροπή](#), trailer της ταινίας

Παρουσιάστε τα συμπεράσματά σας στην ολομέλεια

Βοηθητικό φύλλο

Διαδικασία

Για να τα καταφέρουμε καλό είναι να ακολουθήσουμε κάποια βήματα.

Το πρώτο πράγμα που πρέπει να προσέξουμε σε κάθε κείμενο είναι **Ποιος μιλάει**. Δηλαδή με απλά λόγια ποιος είναι ο **Πομπός**, αυτός που στέλνει το μήνυμα;

Στη συνέχεια κάνουμε υποθέσεις για τον **Αποδέκτη** του μηνύματος. Δηλαδή σε ποιον φαίνεται να απευθύνεται, **σε ποιον στέλνει το μήνυμα**;

Στη συνέχεια προσέχουμε το ίδιο το **Μήνυμα**. Δηλαδή προσέχουμε τι μας λέει το κείμενο. Για να κατανοήσουμε το περιεχόμενο του:

1. Παρατηρούμε τον κώδικα που επιλέγει ο πομπός: γραπτός γλωσσικός κώδικας, εικονιστικό υλικό, σε μορφή σκίτσων, γελοιογραφίας, εικόνας.
2. Εντοπίζουμε τις πληροφορίες που μας δίνει για τον τόπο, τον χρόνο, τα πρόσωπα.
3. Προσέχουμε τους διαλόγους ανάμεσα στα πρόσωπα και τα σημεία στίξης που συνοδεύουν τον λόγο τους και καταγράφουμε τις πληροφορίες που περιέχουν και τα συναισθήματα που εκπέμπουν.

4. Παρατηρούμε με προσοχή τα χρώματα, τις εκφράσεις των προσώπων, τα μεγέθη, τη γραμματοσειρά και προσπαθούμε να συσχετίσουμε αυτά τα δεδομένα με τις πληροφορίες ή τα συναισθήματα που αναγνωρίσαμε πρωτύτερα.

5. Προσέχουμε το λεξιλόγιο που επιλέγει ο πομπός: καθημερινό λεξιλόγιο, ξένες λέξεις, ειδικό λεξιλόγιο και προσπαθούμε να το συσχετίσουμε με την ταυτότητα του πομπού και τον πιθανό αποδέκτη του μηνύματος.

6. Αξιοποιούμε όλα αυτά τα δεδομένα, σε συνδυασμό με τον τίτλο, αν υπάρχει, για να αναγνωρίσουμε το θέμα του κειμένου και την οπτική που αναδεικνύεται. Προσπαθούμε να αποδώσουμε το περιεχόμενο του κειμένου με έναν ΤΙΤΛΟ.

Τέλος κάνουμε υποθέσεις για τον **σκοπό του μηνύματος**. Δηλαδή σκεφτόμαστε αν το μήνυμά μας δίνει πληροφορίες, μας δημιουργεί συναισθήματα, μας κάνει να προβληματιστούμε πάνω σε κάτι. Για να αναγνωρίσουμε τον σκοπό για τον οποίο έχει κατασκευαστεί το συγκεκριμένο μήνυμα, παρατηρούμε τον χρόνο, την έγκλιση και το πρόσωπο των ρηματικών φράσεων, αν υπάρχουν, ακόμα και τα σημεία στίξης που αξιοποιούνται. Συζητούμε στην ομάδα μας σε ποιες περιπτώσεις το εικονιστικό υλικό ενισχύει τον πληροφοριακό χαρακτήρα του κειμένου ή διεγείρει συναισθηματικά τον αποδέκτη του μηνύματος.

Τελική αποστολή: Τώρα επιλέξτε όποιον από τους τρόπους ή κώδικες επιθυμείτε και παρουσιάστε τη δική σας πρώτη μέρα στο σχολείο στους συμμαθητές της τάξης σας, Αναρτήστε στο edmodo.

1ώρα-αναστοχασμός

«Πώς σας φάνηκε το μάθημα έτσι όπως το κάναμε; Τι νομίζει ο καθένας από εσάς ότι κέρδισε από αυτήν τη διαδικασία; Τι τον δυσκόλεψε;

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο εναλλακτικά μπορεί να προσανατολιστεί στη σχολική πραγματικότητα πέρα από τα όρια του δυτικού πολιτισμού, να στρέψει, δηλαδή το ενδιαφέρον των μαθητών στα σχολεία του κόσμου και πώς αυτά απεικονίζονται μέσα από την τέχνη του σινεμά. Προς αυτήν την κατεύθυνση προτείνεται ενδεικτικά η προβολή της ταινίας *Ο βούδας λιποθύμησε από την ντροπή του*.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Την εφαρμογή του σεναρίου δυσκόλεψε ιδιαίτερα ο αριθμός των παιδιών του τμήματος – 26 άτομα – γεγονός που δυσχέραινε τη συνεργασία στο εργαστήριο αλλά και τη συνεργασία μεταξύ των ομάδων ακόμη και στην αίθουσα διδασκαλίας. Πιθανώς να συνέβαλλε στην ομαλότερη εφαρμογή του σεναρίου αν υπήρχαν σε σταθερή βάση σταθμοί εργασίας στη τάξη, ώστε να μπορούν τα παιδιά να εργάζονται σε κάποια συνέχεια. Κατά την εφαρμογή του σεναρίου, δόθηκε στους μαθητές ο λόγος για τον σχολικό γραμματισμό, την εκπαίδευση και αυτό αποτέλεσε κίνητρο για την ενεργή συμμετοχή τους. Τέλος, η διαθεματική προσέγγιση της σχολικής πραγματικότητας μέσα και από το μάθημα της Λογοτεχνίας, ενίσχυσε την πολυφωνικότητα και ενεργοποίησε πρωτοβουλίες των παιδιών που δεν αναφέρθηκαν στην εφαρμογή του σεναρίου: μία από αυτές είχε να κάνει με την εμπλοκή των γονιών τους των οποίων τις αφηγήσεις μετέφεραν από την δική τους σχολική πραγματικότητα. Επίσης, τα παιδιά παρακολούθησαν ένα παλιότερο ντοκιμαντέρ του Παύλου Τσίμα όπου γινόταν σύγκριση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με το φιλανδικό, στη βάση πάντα της κριτικής ανάγνωσης.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Αλεξίου. 2012. *Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Κουτσογιάννης, Δ., Παυλίδου, Μ. & Ι. Χαλυσιάνη. 2011. *Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2010. Γλωσσολογικό πλαίσιο ανάγνωσης του μαθησιακού υλικού: το παράδειγμα των διδακτικών εγχειριδίων της γλώσσας του Γυμνασίου. Στο *Πρακτικά πανελληνίου συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή: Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)*, επιμ. Κ. Ντίνας, Α. Χατζηπαναγιωτίδου, Α. Βακάλη, Τ. Κωτόπουλος & Α. Στάμου.
<http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika>
- Lave, J. & E. Wenger. 1991. *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge UK: Cambridge University Press.
- Νέα Προγράμματα Σπουδών για τη Νεοελληνική Γλώσσα και τη Λογοτεχνία.
<http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php>
- Πασχαλίδης, Γ. 1999. Γενικές αρχές ενός νέου προγράμματος για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Στο *Λογοτεχνία και εκπαίδευση*, επιμ. Β. Αποστολίδου & Ε. Χοντολίδου, 319-333. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Πολέμη-Τοδούλου, Μ. 2011. Προσεγγίζοντας την εκπαιδευτική ομάδα. Στο *Επιμορφωτικό υλικό. Θέματα αξιοποίησης της ομάδας στην σχολική τάξη*, 1-13. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Π.Ι. 2002. *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης*. Τόμος Α΄. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Φρυδάκη, Ε. 2003. *Η Θεωρία της Λογοτεχνίας στην Πράξη της Διδασκαλίας*. Αθήνα:
Κριτική.